

БӨЛІМ: ЖАЛПЫ РУБРИКА

Жастарды патриотизмге тәрбиелеу-еліміздің болашағы

ЖАРИЯЛАНДЫ
22.12.2023СІЛТЕМЕ
<https://bilimger.kz/148001/>

Әл-Фараби атындағы Қазақ ҰУ

т.ғ.қ., профессор Г.Б. Қозғамбаева

1-курс магистранты Р.К.Бахиева

Қазіргі таңда қоғамда маңызы зор болып табылатын отаншылдық ұғымы қазақ халқының өз елін, жерін, отанын қорғауға және бұл сезімдерді ояту қаншалықты маңызды екенін көрсететін тарихи мәне бар мәселе екені анық. Патриоттық тәрбие өскелең ұрпақтың құндылықтары мен бірегейлігін қалыптастыруда маңызды рөл атқарады. Бүгінгі таңда халықтар өз жастарының патриоттық сезімі мен ұлттық мақтаныш сезімін оятудың маңыздылығын жақсы түсініп келеді. Бұл мақаланың жазудың мақсаты мен ғылыми әдістемесі осы қасіретті оқиғаның негізінде қандай мәселелер жатқанын және оның жастар тәрбиесіндегі маңызын, тигізетін ықпалы мен оның идеяларын қайта қарастыруды қолға алады. Еліміздің ертеңі, ұлтымыздың болашағы – жас ұрпақты отансүйгіштікке, патриоттыққа баулу – тәрбиенің ең басты міндеттерінің бірі. Аталған мақсаттағы күш-жігер бірінші кезекте бүлдіршіндердің санасына отаншылдық сезім қалыптастыруға бағытталуы тиіс. Отан деген ұғым балаға жарық дүние есігін ашқан үйі, ата – анасы, ағайын-туыстары, құрбы-құрдастары, туған жері, кең-байтақ гүл жазира даласы, тау-тасы, өзен-

көлі, сылдырап аққан мөлдір бұлағы бейнесінде қабылданып, ең қасиетті де құдіретті алтын бесігі ретінде танылуы керек. Азаматтық – Отанға, халыққа деген жоғары дамгершілік парыз. Отаныңмен, халқыңмен мүдделес екеніңе мақтаныш сезімің, достығың, жолдастығың, бірлігің көкірегіңді кернеп тұрса – патриотсың. Патриотизм – еліңе іс-әрекетіңмен, бар болмысыңмен қызмет етуге дайындығың. Отан – Ана. Оны қорғау үшін бүкіл патриот халықпен бірлесу, ынтымақтасу, достасу – отансүйгіштіктің көрінісі. Отан, ана, тіл, достық, ынтымақ сөздерінің өзара үндестігі – азаматтық парыз бен патриотизм сезімінің логикалық бірлігінің көрінісі.

«Жаңа қазақстандық патриотизм мен азаматтыққа тәрбиелеу, құқықтық тәрбиелеу» бағытының мақсаты: патриот пен азаматтың Отанға ұтымды да эмоционалды қатынасы, мемлекет пен қоғамның заңдарын ұғыну және сақтау, саяси-құқықтық, сыбайлас жемқорлыққа қарсы заңсыздықтарға қарсы тұру, білім алушыны өз ортасындағы зорлық-зомбылық түрлеріне қарсы тұруға дайын ұлтжанды азамат қалыптастыру. Қамтамасыз ету жолдары: бәсекеге қабілеттілікті қалыптастыруда Біртұтас Ұлттың жауапты Тұлғаға назар аудара отырып жастар қозғалысын қайта форматтау; қоғамның әртүрлі салаларында белсенді көрініс арқылы азаматтық сана-сезімді тәрбиелеу; балалар бастамаларына қолдау көрсету арқылы көшбасшылықты қолдау; азаматтық белсенділікті және кіші Отан тағдыры үшін жауапты сезімді күшейту. Патриотизм (гр. Patriotes — отандас, patrio — отан, туған жер)-бұл өз еліне деген сүйіспеншілік, адалдық сезімі және барлық күш-жігері мен қуатын Отан иігілігі үшін тәрк ету. Бұл өз ұлтының құндылықтарына, дәстүрлеріне, мәдениетіне, тарихына және жетістіктеріне деген мақтаныш пен сүйіспеншілік сезімін білдіреді. Отаншылдық көбінесе өзін құрбан етуге және өз елін

жақсартуға үлес қосуға дайын болуды, оның мүдделерін қорғау және оның әл-ауқатына ықпал ету міндетін сезінуді қамтиды. Отаншылдық ұлттық рәміздерді көрсету, ұлттық іс-шаралар мен мерекелерге қатысу, әскерде қызмет ету немесе азаматтық міндеттерді орындау сияқты әртүрлі нысандардан көрінуі мүмкін. Бұл ұлттың ортақ күші мен ынтымақтастығына ықпал ете отырып, азаматтар арасында бірлік пен бірліктің күшті сезімін тәрбиелейтін сенім мен сезімдердің жиынтығынан құралған ұғым. Бұл ұғым арқылы біз өзіміздің тәуелсіз елімізді дамытып, көркейте аламыз және барлығы қазіргі қоғамдағы жас буынның қолында. Сол үшін отаншылдық тәрбие еліміздің әл-ауқатын арттыруға бағытталған негізгі құрал десек те болады. Отаншылдық, ұлтжандылық, елжандылық сөздерінің барлығы патриотизм ұғымының синонимдері болып табылады. Отаншылдық — бұл жеке адамдар мен ұлттардың сенімдері мен іс-әрекеттерін қалыптастыра отырып, тарих бойына таралған тұжырымдама. Бұл әдетте өз еліне деген сүйіспеншілік пен адалдық ретінде анықталады және көбінесе адалдық пен мақтаныш сезімін қамтиды. Отаншылдық тұжырымдамасы көптеген жолдармен таңдануға тұрарлық болғанымен, оның астары мен ықтимал жағымсыз салдарын сыни тұрғыдан зерттеу маңызды. Айтып өткеніміздей, бұл ұғымның аясы кең болғандықтан оны тарих, саясат, тіл секілді ғылымдардың арнасында зерттелуі керек. Саясаттану ғылымының басты шартына айналып отырған отаншылдық ұғымының бастауы ежелгі Рим қаласы екені анық, Патриотизмнің тамырын ежелгі өркениеттерден байқауға болады, бұл сіздің мемлекетіңізге немесе патшалығыңызға адалдық өмір сүру мен сәттіліктің ажырамас бөлігі ретінде есептелді. Бұл алғашқы қоғамдарда патриоттық сезімдер сыртқы қауіптерден сенімді қорғанысты сақтау үшін өте маңызды болды. Адамдар өздерінің

Отанына деген адалдықтарын, қызмет және жанқиярлық әрекеттері арқылы көрсетті.

Жалпы, бүгінгі таңда патриотизм-күрделі және көп қырлы ұғым. Бұл ұлттық мақтаныштың ашық көрінісінен сыни көзқарасқа және өзгеріске ұмтылуға дейін болуы мүмкін. Патриотизмнің анықтамасы мен көрінісі қазіргі проблемалар мен жаһандық сын- қатерлерге жауап ретінде дамуын жалғастыруда. Тарихи маңыздылығы- патриоттық тәрбиенің әлеуметтік интеграцияға және болашақтың ортақ көзқарасына әкелетін жеке айырмашылықтардан асып түсетін ұжымдық сәйкестік сезімін қалыптастыру қабілеті. Жас ұрпаққа тарихи сабақтар туралы айта отырып, патриоттық тәрбие өткеннің қателіктерінің қайталануын болдырмауға көмектеседі. Соғыстың, қысымның және әділетсіздіктің салдарын түсіне отырып, жастар бейбіт және тең құқықты қоғам құру бойынша белсенді жұмыс істеуге шақырылады. Тарихи қатыгездік туралы хабардарлықты арттыра отырып, патриоттық тәрбие толеранттылық, құрмет пен жанашырлық мәдениетін тәрбиелеу арқылы осындай оқиғалардың қайталануын болдырмау үшін ұжымдық жауапкершілікке ықпал етеді. Кейбір адамдар үшін патриотизм бұрынғыдай күшті, өз еліне деген терең сүйіспеншілікпен және мақтанышпен. Олар өздерінің патриотизмін ұлттық ту сияқты рәміздер арқылы көрсете алады, ұлттық іс-шаралар мен мерекелерге қатысады, ұлттық спорт командаларын қолдайды және өз қауымдастығы мен Үкіметінің өміріне белсенді қатысады. Олар сондай-ақ өз еліне деген жауапкершілік пен жауапкершілік сезімін сезініп, оның әл-ауқаты мен қауіпсіздігі үшін құрбандыққа баруға дайын болуы мүмкін. Алайда, басқалар үшін патриотизм қиынырақ болуы мүмкін. Кейбіреулер өз елінің әрекеттері мен саясатына сын көзбен қарап, шынайы патриот мүмкін сұрақтар қоюды

және оң өзгерістер бағытында жұмыс істеуді көздейді деп сенуі мүмкін. Олар өздерінің патриотизмін бейбіт наразылықтар арқылы білдіре алады, әлеуметтік әділеттілік пен теңдікті қолдайды және өз үкіметін оның әрекеттері үшін жауапқа тартады. Олардың өз еліне деген сүйіспеншілігі оны жақсарту және оның кемшіліктерін жою ниетімен байланысты болуы мүмкін. Соңғы жылдары патриотизм әлемнің кейбір бөліктерінде ұлтшылдық пен популизммен тығыз байланысты болды. Бұл өз еліне деген сүйіспеншілік басқалардан бас тарту және ұлттық бірегейлік пен егемендікке назар аудару арқылы көрінетін патриотизмге эксклюзивті көзқарасқа әкелуі мүмкін.

Әдебиеттер тізімі

- 1) Қазақстандық патриотизм қалай қалыптасады: Қалмырзаев Б. // Егемен Қазақстан. — 10 қантар. — 1998. — 25-б
- 2) Патриотизм және тәрбие. Смитсон, А. Лондон: Рутледж, 2002.-234б
- 3) Қазақстандық патриотизм мен гуманизм: Реав Д. // Ақиқат. — 2000. — №89. — 8-б.
- 4) Әлемдік педагогикалық ой-сана. 9-том. Ертедегі және орта ғасырдағы түркі ойшылдарының педагогикалық ойлары (5-16 ғғ.). -Алматы, 2010
- 5) Қазақ халық педагогикасының патриоттық-ерлік тәрбиесі дәстүрлерін оқу-тәрбие процесінде пайдалану: Джанабаева. Р.А. -Алматы, 1999.-144б
- 6) Қазақстанның болашағы — қоғамның идеялық бірлігінде: Назарбаев Н.А. Алматы: Қазақстан, 1993. — 33-б.

КМ АА Күәлік нөмірі: **KZ45VPY00102718** — ҚР Мәдениет және Ақпарат министрлігі

© 2026 **Bilimgger.kz** Ақпараттық-танымдық білім порталы. Барлық мазмұн авторлық құқықпен қорғалған.